II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 16 päivänä syyskuuta 1998,

Italian Italstrade SpA:lle myöntämän tuen ehdollisesta hyväksymisestä

(tiedoksiannettu numerolla K(1998) 2859)

(Ainoastaan italiankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(1999/269/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa [1],

sekä katsoo seuraavaa:

I

Italstrade SpA, jäljempänä 'Italstrade', on yhtiö, jonka toimialana on perusrakenteiden (tiet, rautatiet jne.) suunnittelu ja rakentaminen. Italstraden ainoa omistaja oli alunperin Iritecna SpA, jäljempänä 'Iritecna', joka on Italien valtionvarainministeriön sataprosenttisesti hallinnassa olevan IRI SpA:n, jäljempänä 'IRI', kokonaan omistama holdingyhtiö. Järjestääkseen uudelleen suunnittelu- ja rakennustoimialansa IRI toteutti vuonna 1993 seuraavat toimenpiteet:

— Iritecnan asettaminen selvitystilaan; tämän toimenpiteen kokonaiskustannukset olivat 4 490 miljardia Italien liiraa (2,3 miljardia ecua),

— uuden holdingyhtiön Fintecna SpA:n, jäljempänä 'Fintecna', perustaminen kannattavien toimialojen yksityistämistä varten.

Italstrade liitettiin alussa Iritecnaan purettavaksi vuosien 1992–1994 raskaiden tappioiden johdosta. Myöhemmin yrityksen pääoma siirrettiin kokonaisuudessaan Fintecnalle yksityistämistä varten, koska Italstraden arveltiin kiinnostavan sijoittajia erityisesti sen suuren tilausmäärän johdosta. Kyseessä oli lähinnä yrityksen osuus Iricav 1- ja Iricav 2 -yhteenliittymistä, jotka vastasivat suurten nopeuksien rautatieverkkoa koskevan hankkeen Rooma–Napoli ja Verona–Venetsia-osauksia.

Italstraden tappiot olivat vuosina 1991–1994 yhteensä 267 miljardia Italian liiraa (137 miljoonaa ecua). Yrityksen bruttokate suhteessa liikevaihtoon oli saman ajanjakson aikana laskenut 9 prosentista -15 prosenttiin. Iritecna oli näin ollen joutunut tukemaan Italst-

[1] EYVL C 328, 30.10.1997, s.3.

radea (pääoman korotuksilla ja saatavien huojennuksilla) yhteensä yli 450 miljardilla liiralla (231 miljoonalla eculla).

Fintecna piti Italstraden nopeaa yksityistämistä mahdollisena toteutettujen rakenneuudistustoimien (henkilöstön määrän vähentäminen 1447:stä 866:een, meneillään olevien urakoiden arvon alentaminen jne.) sekä suurten nopeuksien rautatieverkkoa koskevan hankkeen töiden uudelleenaloittamisen johdosta. Komissiolle esitettyyn rakenneuudistussuunnitelmaan kuului rakennusalan yritysten, Italstrade mukaan lukien, myyntimenettelyn aloittaminen jo vuoden 1995 aikana. Tätä varten jo vuoden 1994 lopussa valittiin konsultti, jonka tehtävänä oli markkinoiden tutkiminen ja mahdollisten ostajien löytäminen. Komission päätöksessä 95/524/EY [1] Iritecnan selvitystilan yhteydessä Iritecnalle ja Italstradelle annettua tukea pidetään yhteismarkkinoille soveltuvana. Mainitussa päätöksessä sallitaan myös Iritecnan avustukset Italstraden tappioiden kattamiseksi 31 päivään joulukuuta 1994 asti (450 miljardia liiraa eli 231 miljoonaa ecua).

Päätöksen 1 artiklassa säädetään, että Italian on noudatettava komission hyväksymää rakenneuudistussuunnitelmaa, johon kuului muun muassa Fintecnan tytäryhtiöiden, kuten Italstraden, yksityistäminen kohtuullisen ajan kuluessa ja ilman lisätukea.

Päätöksen antamisen jälkeen Italian hallitus ilmoitti kuitenkin komissiolle, että yrityksen myyntimenettely oli keskeytetty oikeusvaikutusten tutkimiseksi sellaisista sopimustakuista, jotka IRI oli antanut suurten nopeuksien ratahankkeen yhteydessä.

Myyntimenettely aloitettiin uudelleen näiden oikeudellisten tutkimusten päätyttyä marraskuussa 1995, jolloin tavoitteena oli myydä ainoastaan vähemmistöosuus yrityksestä. Loppuosuus tulisi myyntiin IRIn vapauduttua suurten nopeuksien ratahankkeeseen liittyvistä takuuvelvoitteistaan.

Italstraden toiminta jatkui selvästi tappiollisena: tappiot olivat 15 miljardia liiraa (8 miljoonaa ecua) vuonna 1995 ja 96 miljardia liiraa (49 miljoonaa ecua) vuonna 1996, kun yritys oli aikaisemmin tehnyt 16 miljardin liiran voitot.

Näin ollen Fintecna joutui vuosina 1996–1997 rahoittamaan näiden tappioiden pienentämää Italstraden osakepääomaa 126 miljardilla liiralla (64 miljoonalla eculla).

Italian viranomaiset ilmoittivat 24 päivänä kesäkuuta 1997 komission pyynnöstä kyseisistä Italstraden hyväksi toteutetuista pääomansiirroista sekä siitä, että yrityksen myyntiä koskevat neuvottelut oli aloitettu uudelleen. Italian viranomaisten mukaan varojen siirtoa Fintecnalta Italstradelle on pidettävä siviililakiin (codice civile) perustuvana pakollisena toimenpiteenä, jonka tarkoituksena oli välttää yrityksen asettaminen selvitystilaan.

Iritecna myi lopulta maaliskuussa 1997 49 prosenttia Italstraden pääomasta yksityiselle sijoittajalla (Astaldi). Myyntisopimukseen sisällytettiin seuraavat lausekkeet:

— Astaldi myöntää jäljellä olevista osakkeista Fintecnalle sellaisen myyntioption ennalta sovittuun hintaan, jonka voimassaolo alkaa tammikuussa 1999 ja päättyy kuusi kuukautta IRIn suurten nopeuksien ratahankkeen yhteydessä antaman takuun raukeamisen jälkeen tai 30 päivänä kesäkuuta 1999, jos IRI vapautuu velvoitteistaan ennenaikaisesti,

— myyntihinta määräytyy Italstraden kokonaisarvon perusteella, joka määritetään 30 miljardin liiran (15 miljoonaa ecua) suuruiseksi,

— Fintecna sitoutuu korottamaan Italstraden pääomaa siten, että se on myynnin ajankohtana 30 miljardia liiraa.

Osakepääoman korottamista koskevan lausekkeen noudattamiseksi Fintecna siirsi huhti- ja elokuussa 1997 Italstradelle yhteensä 27 miljardia liiraa (14 miljoonaa ecua).

Komissio päätti aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan tarkoitetun menettelyn vuosina 1995–1997 toteutettujen pääomansiirtojen, rakenneuudistustoimenpiteiden riittämättömyyden ja yksityistämismenettelyn osalta, sillä ne näyttivät olevan ristiriidassa päätöksessä säädettyjen edellytysten kanssa. Komissio ilmoitti kirjeellä [2] 1 päivältä elokuuta 1997 Italian hallitukselle päätöksestään aloittaa kyseinen menettely.

[1] EYVL L 300, 13.12.1995, s. 23.

[2] EYVL C 328, 30.10.1997, s. 3.

Italian hallitus toimitti huomautuksensa virallisesti kirjeellä 20 päivältä lokakuuta 1997.

Mikään muu jäsenvaltio tai kolmas osapuoli, jonka etua asia koskee, ei ole toimittanut huomautuksiaan komissiolle asetetussa määräajassa. Komissio pyysi kirjeellä 30 päivältä tammikuuta 1998 lisätietoja Italian viranomaisilta. Italian viranomaiset toimittivat nämä tiedot kirjeellä 6 päivältä maaliskuuta 1998. Samat viranomaiset toimittivat 5 päivänä toukokuuta 1998 komissiolle yrityksen tilinpäätöstiedot vuodelta 1997 ja vuosia 1998–2000 koskevan toimintasuunnitelman.

Italian viranomaisten toimittamista tiedoista ilmenee, että Fintecna oli 31 päivänä joulukuuta 1997 siirtänyt Italstradelle 52 miljardia liiraa yrityksen ostajalle tarkoitetuksi korvaukseksi, koska Italstraden omaisuuserien arvo oli alentunut edelleen. Näin ollen Fintecna oli rahoittanut Italstradea vuoden 1994 jälkeen yhteensä 178 miljardilla liiralla (91 miljoonalla eculla).

II

Italian hallitus esitti menettelyn aloittamista koskevissa huomautuksissaan muun muassa seuraavaa:

i) päätöksessä 95/524/EY säädetään mahdollisuudesta korottaa Italstraden pääomaa

ii) Fintecna on käyttänyt kyseisiin pääomansiirtoihin omia varoja yksityisen sijoittajan tavoin, joten nämä eivät ole valtion tukea ja

iii) päätöksessä 95/524/EY säädettyjä edellytyksiä ei ole millään tavoin rikottu.

Tämän lisäksi Italian hallitus totesi, että jos kyseessä olevia toimia pidetään valtiontukena, niitä on kuitenkin pidettävä yhteismarkkinoille soveltuvina perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Edellä i kohdan osalta Italian hallitus toteaa, että komissio oli jo päätöstä 95/524/EY tehtäessä tietoinen tarpeesta myöntää lisärahoitusta yritykselle sen yksityistämisen mahdollistamiseksi. Tämän lisäksi Italian hallituksen mukaan komissiolle oli ilmoitettu viipymättä Italstraden pääoman korottamisesta sekä yrityksen myyntimenettelyn kehityksestä.

Päätöksessä 95/524/EY hyväksytyn rakenneuudistussuunnitelman mukaan terveet tai tervehdyttämiskelpoiset yritykset siirretään Fintecnalle niiden yksityistämisen mahdollistamiseksi. Italien hallituksen mukaan päätöksessä on siis käsitelty tiettyjen rakenneuudistustoimien rahoitustarvetta erityisesti rakennusalalla, jolla myös Italstrade toimii.

Italian viranomaisten mukaan sekä Fintecna että sen emoyhtiö IRI ovat säännöllisesti ilmoittaneet komissiolle yksityistämismenettelyn edistymisestä. Tämä koskee erityisesti Roomassa heinäkuussa 1997 pidettyä kokousta, jossa IRI ja Fintecna ovat väitteen mukaan toimittaneet kaikki tiedot perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaiseen menettelyyn liittyvien seikkojen arvioimiseksi.

Edellä ii kohdan osalta Italian hallitus toteaa, että Fintecna on rahoittanut Italstradea omilla varoilla ja ilman valtion avustusta. Italian hallituksen mukaan Fintecna on lisäksi toiminut yksityisen sijoittajan tavoin, joten näitä toimia ei voida pitää valtiontukena.

Italian väitteen mukaan Fintecna vertasi keskenään Italstraden selvitystilaan asettamisesta ja sen pääoman korottamisesta ja yksityistämisestä aiheutuvia kustannuksia. Italian viranomaisten mukaan kyseessä ei ole perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu valtiontuki, jos selvitystilaan asettamisesta aiheutuvat kustannukset ylittävät yrityksen pääoman korottamisesta ja myynnistä aiheutuvat kustannukset.

Fintecnan arvion mukaan Italstraden selvitystilan kustannukset ovat joko 535 miljardia tai 1 500 miljardia liiraa riippuen siitä, miten hallitusti selvitystila voitaisiin hoitaa. Tämän perusteella Fintecna katsoi, että paras vaihtoehto oli Italstraden toiminnan jatkaminen ja pääoman korottaminen yrityksen yksityistämistä varten. Näin ollen Italian hallituksen mukaan Fintecna oli toiminut yksityisen sijoittajan tavoin, joten Italstradelle myönnetyt varat eivät ole valtiontukea.

Edellä iii kohdan osalta Italian hallitus väittää noudattaneensa kaikkia päätöksessä 95/524/EY säädettyjä edellytyksiä erityisesti rakenneuudistuksen kokonaiskustannusten, konsernin rakenneuudistusta koskevien sitoumusten ja Italstraden yksityistämisen osalta.

Komission hyväksymän suunnitelman kokonaiskustannusten osalta Italian hallitus toteaa, että päätöksessä hyväksytyn tuen enimmäismäärä on yhteensä 4 490 miljardia liiraa, josta 1 090 miljardia on siirretty vuo-

sina 1991–1993 tytäryhtiöille, Italstrade mukaan lukien ja 3 400 miljardia Iritecnan selvitystilan arvioituja kustannuksia (jossa on otettu huomioon Fintecnan myymistä yrityksistä saadut 1 653 miljardin liiran suuruiset voitot).

Italian hallituksen tämänhetkisen arvion mukaan päätöksessä 95/524/EY säädetyt edellytykset täytetään, koska lopulliset kustannukset ovat osoittautuneet pienemmiksi kuin edellä mainittu enimmäismäärä Italstraden arvioitua pienemmästä myyntihinnasta huolimatta.

Italian hallitus toteaa, että toteutetut rakenneuudistustoimenpiteet ovat olleet komission päätöksessä 95/524/EY hyväksymän suunnitelman mukaiset. Henkilökunnan vähentämisen osalta (mikä johtaa välillisesti tuotantokapasiteetin vähenemiseen) Italian hallitus korostaa, että komission päätöksessä menettelyn aloittamisesta mainitut yksityiskohtaiset tiedot koskevat tuotantotoimintaan osallistuvaa vakituista henkilöstöä, kun taas tilinpäätöstietoihin sisältyvät myös määräaikaiset ja Cassa integrazione guadagni -tukirahaston piiriin kuuluvat työntekijät.

Italian hallitus väittää myös, että Italstraden odotettua heikompi taloudellinen tulos (suunnitelmassa esitettyjen ennusteiden mukaan Italstraden nettovoitto olisi ollut 24 miljardia liiraa vuonna 1995 ja 26 miljardia vuonna 1996) johtuu markkinatilanteen huononemisesta eikä yrityksen rakenneuudistuksen toteuttamatta jättämisestä.

Italian hallituksen mukaan Italstraden tulos vuosina 1995–1996 ei ole suoraan verrattavissa komission päätöksessä 95/524/EY hyväksyttyyn rakenneuudistussuunnitelmaan. Tämä johtuu siitä, että bruttokate on ollut kyseisen ajanjakson aikana 170 miljardia liiraa odotettua pienempi, koska suunnitelman myyntiennusteet eivät toteutuneet. Kun tähän lisätään vielä 99 miljardin liiran suuruiset varsinaisen toiminnan ulkopuolella syntyneet kustannukset, joita ei voitu ennakoida suunnitelman laatimisen aikana, on Italian mukaan selvää, että suunniteltu rakenneuudistus on toteutettu vähintään asetettujen edellytysten mukaisesti.

Päätöksessä 95/524/EY säädetystä yksityistämisvelvoitteesta Italian hallitus toteaa seuraavaa:

— Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsittelee edelleen kyseistä velvoitetta,

— edellä sanotusta huolimatta Fintecna on täyttänyt velvoitteen, koska se myi Italstraden päätöksessä säädetyn kohtuullisen ajan kuluessa.

Komissio totesi päätöksessä menettelyn aloittamisesta, että sillä hetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella Italstraden myyntiä ei voitu pitää tosiasiallisena yksityistämisenä, koska Fintecna oli luopunut ainoastaan 49 prosentista osakkeista ja pitänyt 51 prosenttia itsellään.

Tässä yhteydessä Italian hallitus väittää, että Italstraden yksityistämistä olisi pidettävä tosiasiallisena ja lopullisena, koska 49 prosentin osuuden myyntiin liittyy erityisiä sopimusehtoja, joiden perusteella loppuosuuden myyntiä on pidettävä väistämättömänä. Se, että yritys myydään kahtena erillisenä osana, perustuu Italian hallituksen mukaan TAV SpA:n ja Iricav-yhteenliittymän, johon Italstrade kuuluu, väliseen sopimukseen. Yhteenliittymä vastaa suurten nopeuksien junia koskevan hankkeen Rooman ja Napolin välisen rataosuuden urakasta, jonka toimeksiantaja on TAV. Kyseisen sopimusehdon perusteella IRIn on säilytettävä enemmistöosuutensa yhteenliittymästä töiden päättymiseen saakka.

Italian hallituksen mukaan kyseinen ehto voidaan poistaa Iricavin ja TAV:n yhteisellä suostumuksella. Italstraden myyntisopimuksessa määrätään, että siinä tapauksessa Fintecna voi luopua jäljellä olevasta osuudestaan.

Osoittaakseen, että Italstraden myyntiä on pidettävä lopullisena, Italian hallitus esittää seuraavat lisäperustelut:

— Italian kilpailuviranomaiset ovat tutkimuksensa yhteydessä todenneet, että vaikka yrityksestä myytiin ainoastaan 49 prosentin suuruinen osuus, liikejohdollinen vastuu siirtyi välittömästi ostajalle,

— Fintecnan tilit tarkastava yritys halusi poistaa Italstraden tuloksen vuoden 1997 konsernitilinpäätöksestä, koska Fintecnalla ei ollut todellista määräysvaltaa Italstradeen.

Päätöksessä 95/524/EY säädetään myös, että Italstraden yksityistämistä ei saa rahoittaa lisätuella. Italian hallitus totesi tässä yhteydessä, että Fintecnan vuoden 1994 jälkeen Italstradelle siirrettyjä varoja, yhteensä

178 miljardia liiraa (noin 91 miljoonaa ecua), ei olisi pidettävä perustamissopimuksen 92 artiklan mukaisena valtion tukena edellä ii kohdassa esitettyjen seikkojen perusteella. Italian hallitus katsoo myös, että jos kyseessä on tuki, sitä olisi pidettävä yhteismarkkinoille soveltuvana seuraavista syistä:

— varat myönnettiin sellaisen rakenneuudistussuunnitelman yhteydessä, jonka tavoitteena oli yrityksen kannattavuuden palauttaminen, kuten yrityksen yksityistäminen osoittaa,

— varat rajoitettiin ehdottomasti välttämättömään vähimmäismäärään, joka oli tarpeen kannattavuuden palauttamiseksi.

III

Edellä esitettyjen seikkojen perusteella olisi ensinnäkin tarkistettava, rikotaanko kyseessä olevilla toimenpiteillä päätöksessä 95/524/EY säädettyjä edellytyksiä. Siinä tapauksessa Italstradelle vuoteen 1994 mennessä myönnetyn ja päätöksessä hyväksytyn tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille olisi tutkittava uudestaan. Tämän lisäksi olisi päätöksen 95/524/EY 1 artiklan 4 ja 5 kohdassa säädettyjen edellytysten noudattamisen varmistamiseksi määritettävä, ovatko vuodesta 1994 Italstradelle myönnetyt varat perustamissopimuksen 92 artiklan mukaista valtiontukea ja ovatko siinä tapauksessa Italstraden hyväksi toteutetut toimenpiteet kokonaisuudessaan yhteismarkkinoille soveltuvia.

Kuten edellä mainitaan, vuoteen 1994 mennessä Italstradelle myönnetty tuki (450 miljardia liiraa eli 231 miljoonaa ecua) todettiin yhteismarkkinoille soveltuvaksi, jos muun muassa seuraavat edellytykset täyttyvät:

i) Italstraden on toteutettava komission hyväksymässä rakenneuudistussuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet;

ii) Fintecna ja sen tytäryhtiöt, joihin myös Italstrade kuuluu, on yksityistettävä komissiolle esitetyn aikataulun mukaisesti ja joka tapauksessa kohtuullisen ajan kuluessa;

iii) Fintecnan toteuttamista yrityskaupoista saatuja tuloja ei saa käyttää sellaisten vaikeuksissa olevien yritysten tukemiseksi, joita ei ole vielä myyty;

iv) yksityistämisen yhteydessä ei saa myöntää uutta tukea;

v) velvollisuus toteuttaa rakenneuudistussuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet.

Komissio totesi päätöksessä menettelyn aloittamisesta, että rakenneuudistussuunnitelmassa esitettyä Italstraden taloudellista tervehdyttämistä ei ole saatettu päätökseen. Erityisesti todettiin seuraavaa:

— vuonna 1994 yrityksellä oli 866 vakituista työntekijää (793 vuonna 1995), mikä merkitsi rakenneuudistussuunnitelmassa rakennustoimialalle esitetyn työntekijöiden kokonaismäärän ylittämistä,

— henkilöstöä on lisätty samaan aikaan kun yrityksen taloudellinen tilanne on ollut erittäin heikko. Yrityksen tappiot olivat 15 miljardia liiraa vuonna 1995 ja 96 miljardia vuonna 1996.

Italian hallitus totesi huomautuksissaan, että komission käyttämät tiedot sisältävät myös henkilöstörekisterissä olevat työntekijät, jotka eivät kuitenkaan osallistu tuotantotoimintaan (kuten esimerkiksi Cassa integrazione guadagni -tukirahaston piiriin kuuluvat työntekijät). Italian hallituksen mukaan tasapuolinen vertailu olisi antanut seuraavat luvut:

	1993	1994	1995	1996	1997
Rakenneuudistussuunnitelmassa esitetty työntekijöiden määrä (keskiarvo)	1 003	759	550	…	609
Henkilöstörekisteristä ilmenevä työntekijöiden määrä vuoden lopussa	854	645	680	642	543

Huomautus: Luvut koskevat rakennustoimialaa (Condotte ja Italstrade).

Italian hallituksen mukaan edellä olevat luvut todistavat, että suunnitelmassa esitetty tehokkuustavoite on saavutettu.

Lukujen oikea vertailu edellyttää kuitenkin työntekijöiden määrän vuotuisten keskiarvojen (jotka koostuvat kahden peräkkäisen vuoden lopun aritmeettisesta keskiarvosta) vertailemista.

	1993	1994	1995	1996	1997
Työntekijöiden määrän vuotuinen keskiarvo (komission arvio)	ei saatavilla	750	663	661	592

Tästä ilmenee selvästi, että ainoastaan vuonna 1994 työntekijöiden määrän todellinen keskiarvo oli rakenneuudistussuunnitelman mukainen; sen sijaan vaikuttaa siltä, että vuosina 1995 ja 1996 työntekijämäärä ylitti tuntuvasti suunnitelmassa esitetyn määrän.

Samanaikaisesti ja osittain tämän takia Italstraden tulos oli selvästi negatiivinen rakenneuudistussuunnitelman vastaisesti. Suunnitelmassa ennustetut nettovoitot olivat 24 miljardia liiraa vuonna 1995 ja 26 miljardia vuonna 1996. Sen sijaan Italstraden nettotappiot olivat kyseisinä vuosina 15 ja 96 miljardia liiraa. Yritys tuotti voittoa (2 miljardia liiraa) ainoastaan vuonna 1997, mikä johtui 66 miljardin liiran suuruisista satunnaisista tuloista (jotka muodostuivat suurelta osin Fintecnan siirtämistä varoista).

Ei ole riittävää todeta kuten Italian hallitus tekee, että tuloksen huononeminen johtuu markkinoiden epäsuotuisasta kehityksestä, joka ei ollut ennustettavissa. Suunnitelman mukaan Italstraden ennen rakennekustannuksia lasketun teollisen bruttokatteen olisi sisäisten rakenneuudistustoimenpiteiden ansiosta pitänyt olla 7 prosenttia liikevaihdosta jo vuodesta 1995. Teoriassa tämän marginaalin olisi pitänyt johtaa myyntitulojen laskemisesta huolimatta nettovoittoon, jonka määrä olisi ollut noin 12 miljardia liiraa vuonna 1995 ja 13 miljardia vuonna 1996.

Komissio katsoo, että 7 prosentin suuruisen katteen ansiosta yrityksen olisi ennustetusta ja toteutuneesta huonosta markkinatilanteesta huolimatta pitänyt säilyttää talouden tasapaino ilman uusia pääomansiirtoja. Sen sijaan Italstraden vuosien 1995 ja 1996 kate oli negatiivinen ja yrityksen nettotappio ylitti vuonna 1996 osakepääoman.

Olisi kuitenkin huomattava, että vuosien 1995 ja 1997 välinen ajanjakso on ollut vaikeimpia Italian rakennusalalla (Italstraden osuus koko alan tilauksista on yli 60 prosenttia) urakoiden (ja ennen kaikkea julkisten hankintojen) arvon ja voittomarginaalien huomattavan laskemisen johdosta. Laskusuhdanteen voittamiseksi yritys on toteuttanut tehokkaampia rakenneuudistustoimenpiteitä, kuin mikä hyväksytyssä suunnitelmassa esitettiin, minkä tuloksena oli toimintakustannusten pieneneminen ja yrityksen rakenteen järkeistäminen.

Italstrade on erityisesti edennyt rakenteellisten kustannustensa pienentämisessä pidemmälle kuin komission hyväksymässä suunnitelmassa esitetään. Kuten taulukosta 1 ilmenee, vaikka bruttokate laski vuosina 1995 ja 1996, Italstraden onnistui pienentää rakenteellisia kustannuksiaan 15 miljardista liirasta vuonna 1995 (-6 prosenttia suunnitelmaan verrattuna) 13 miljardiin vuonna 1997 (-35 prosenttia suunnitelmaan verrattuna).

Näiden rakenneuudistustoimien ansiosta Italstraden bruttokate nousi 6 prosenttiin liikevaihdosta, vaikka tulot ovat olleet 70 prosenttia suunnitelmassa esitettyä pienemmät. Tämän lisäksi Italstrade tuotti pitkästä aikaa nettovoittoa, vaikka se oli vähäistä.

Taulukko 1

Italstraden tulos

(miljardia Italian liiraa)

	1995 suunnitellut tulokset	1995 tosiasialliset tulokset	1996 suunnitellut tulokset	1996 tosiasialliset tulokset	1997 suunnitellut tulokset	1997 tosiasialliset tulokset
Nettoliikevaihto	503	197	790	239	854	330
Bruttokate	28	– 10	35	– 2	35	18
Rakenteelliset kustannukset	– 16	– 15	– 19	– 16	– 20	– 13
Nettovoitto (-tappio)	24	– 15	26	– 96	27	2

Lähde: Italstraden tilinpäätökset vuosilta 1995, 1996 ja 1997, sellaisina kuin ne on uudelleen luokiteltuina IRIn kirjelmässä 19. tammikuuta 1998.

Tämän lisäksi suurin osa yrityksen nettotappiosta tämän ajanjakson aikana johtuu omaisuuserien arvon alenemisesta, joka puolestaan johtuu meneillään olevia urakoita ja jo toteutettuja tilauksia koskevien katteiden pienenemisestä.

Lisäksi on huomattava, että järkeistämistoimia tehostetaan edelleen komissiolle esitetyn suunnitelman mukaisesti ja että keskusrakenteen kustannuksiin kiinnitetään erityistä huomiota.

Tämän vuoksi voidaan katsoa, että päätöksen 95/524/EY 1 artiklan 2 kohdassa säädetty edellytys on täytetty ottaen huomioon myös yrityksen toimet rakenneuudistussuunnitelmassa arvioitua huonompaan markkinatilanteeseen vastaamiseksi.

ii) Italstraden yksityistämistä aikataulun mukaisesti tai kohtuullisen ajan kuluessa koskeva sitoumus

Päätös 95/524/EY tehtiin ottaen huomioon muun muassa Italian hallituksen sitoumus Italstraden nopeasta yksityistämisestä rakenneuudistussuunnitelman mukaisesti. Mainitussa päätöksessä katsotaan esitettyjen tietojen perusteella, että yksityistäminen voidaan toteuttaa kohtuullisen lyhyessä ajassa [1]. Komissio piti Italstraden nopeaa myyntiä eräänä Iritecnalle myönnetyn tuen soveltuvuuden arvioinnin tärkeimmistä seikoista ottaen muun muassa huomioon merkittävät tuet, jotka yrityksen rakennustoimiala oli siihen asti saanut.

Komissio totesi, että osa tätä toimialaa koskevista rakenneuudistustoimista oli vielä käynnissä päätöstä 95/524/EY tehtäessä, mutta katsoi Iritecnaa koskevan suunnitelman perusteella, että ne olisi saatettava päätökseen vuoden 1995 loppuun mennessä [2] yritysten myynnin mahdollistamiseksi. Tämän vuoksi mainitun päätöksen 1 artiklan 3 ja 5 kohdassa säädetään, että Fintecnan tytäryhtiöt on yksityistettävä komissiolle esitetyn aikataulun mukaisesti tai kohtuullisen ajan kuluessa ja ilman valtion lisätukea.

Sen sijaan myyntimenettely keskeytettiin pian päätöksen 95/524/EY tekemisen jälkeen ja se aloitettiin uudestaan vasta marraskuussa 1995. Italian hallituksen mukaan tämä johtui tarpeesta tutkia tarkemmin IRIn suurten nopeuksien ratahankkeen urakoista antamien sopimustakuiden oikeusvaikutukset.

Sopimus, jolla Fintecna myi Astaldille 49 prosenttia Italstraden osakkeista, allekirjoitettiin vasta maaliskuussa 1997. Komissiolla ei ollut menettelyä aloittaessa riittävästi tietoja sen arvioimiseksi, oliko omistuksen siirtyminen "todellinen" ja peruuttamaton, kuten päätöksessä 95/524/EY edellytetään. Komission epäilykset kohdistuivat erityisesti seuraaviin seikkoihin:

— liikejohdollisen päätösvallan (hallintoneuvosten nimittäminen) siirtäminen Italstradelta ostajalle,

— Italstraden mahdollisten tulevien tappioiden taloudelliset vaikutukset Fintecnaan,

— osakkeiden jäljellä olevan osuuden (51 prosenttia) siirtämistä koskevat edellytykset,

— mahdollisuus, että IRI joutuu vastaamaan suurten nopeuksien rataverkkoa koskevan hankkeen sopimustakuista.

Italian hallituksen vastauksessa toimitetut tiedot ovat riittäviä komission epäilyjen poistamiseen.

Liikejohdollisen päätösvallan siirtämisestä todetaan, että ostaja nimeää toimitusjohtajan, jolla on yrityksen johtamisvaltuudet hallintoneuvoston valtuuttamana. Toimitusjohtajan toimivaltaa rajoitetaan ainoastaan sellaisten toimien osalta, jotka voivat vahingoittaa Fintecnaa tai IRIä suurten nopeuksien rataverkkoa koskevan hankkeen yhteydessä. Hallintoneuvosto koostuu seitsemästä jäsenestä, joista Astaldi SpA, jäljempänä 'Astaldi', nimittää kolme (toimitusjohtaja mukaan luettuna) ja Fintecna nimittää kolme. Astaldi nimittää puheenjohtajan Fintecnan suostumuksella.

Näiden tietojen perusteella voidaan todeta, että Italstraden liikkeenjohdollinen määräysvalta on siirtynyt kokonaisuudessaan Fintecnalta ostajalle.

Italstraden mahdollisista tulevista tappioista Fintecnalle aiheutuvien velvoitteiden osalta sopimuksessa määrätään, että osakkaat osallistuvat Italstraden mahdolliseen rahoitukseen omistamansa osuuden perusteella siihen asti, kun Fintecna luopuu hallussaan olevasta loppuosuudesta. Sen jälkeen Astaldi on yksin vastuussa Italstraden taloudellisesta tuloksesta.

Fintecna saattaa tämän järjestelmän perusteella joutua siirtämään lisää julkisia varoja Italstradelle, jos yrityksen pääomaa korotetaan. Fintecna ja Astaldi osallistuvat kuitenkin sopimuksen mukaisesti pääoman korottamiseen oman osuutensa perusteella. Tämän lisäksi yksityisen sijoittajan osallistuminen takaa sen, että mahdolliset pääomasijoitukset Italstradeen toteutetaan odotettavissa olevan tuoton perusteella. Jos Italstradea koskevat ennusteet ovat tappiollisia, yksityinen sijoittaja ei myönnä lisävaroja, vaan asettaa mieluummin yrityksen selvitystilaan.

Näin ollen on mahdollista, että Italstrade saa lisää julkisia varoja Fintecnan kautta. Näitä varoja on kuiten-

[1] Ks. III osan 6 kohta.
[2] Ks. IV osan 3 kohta.

kin pidettävä tavanomaisina markkinasijoituksina, koska yksityisen sijoittajan osuus niistä on huomattava ja julkisten varojen kanssa lähes samansuuruinen. Kyseisiä varoja ei voida näin ollen pitää perustamissopimuksen 92 artiklan mukaisena valtiontukena.

Pääoman korottamisen tapauksissa komissio olettaa, että kyseessä ei ole valtiontuki, jos yritykselle myönnetään julkisia varoja yksityisen sijoittajan osuutta vastaava määrä ([1]).

Tässä nimenomaisessa tapauksessa Fintecna ja Astaldi osallistuvat Italstraden pääoman mahdolliseen korottamiseen ainoastaan omien omistusosuuksien perusteella. Tässä tapauksessa voidaan olettaa, että jos Fintecna myöntää lisävaroja Italstradelle, tämä tapahtuu tavanomaisissa markkinaolosuhteissa toimivan yksityisen sijoittajan tavoin.

Sopimuksessa määrätään, että Fintecnalla on oikeus myydä edelleen sen hallussa oleva 51 prosentin osuus Astaldille ennalta sovittuun hintaan ajanjaksona, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 1999 ja päättyy 30 päivänä kesäkuuta 1999 tai kuusi kuukautta sen jälkeen, kun IRI on vapautunut suurten nopeuksien rataverkkoa koskevaan hankkeeseen liittyvistä takuista.

Italian hallituksen toimittamien tietojen perusteella on selvää, että osapuolilla ei ole oikeudellista velvoitetta saattaa Italstraden luovutus päätökseen. Fintecnalla on ainoastaan oikeus myydä sen hallussa oleva osuus. Toinen osapuoli on velvollinen ostamaan sen vain, jos Fintecna päättää käyttää tätä oikeutta. On kuitenkin mahdollista, että tämän oikeuden käyttäminen ei olisi Fintecnan etujen mukaista, eikä Italstraden myyntiä saateta päätökseen, jolloin päätöksessä säädetty edellytys jää täyttämättä.

Italian hallitus on kuitenkin sitoutunut siihen, että Fintecna myy jäljellä olevat Italstraden osakkeet sopimuksessa määrätyin edellytyksin ja erityisesti myyntioption käytölle määrätyn aikataulun mukaisesti. Tämän sitoumuksen huomioon ottaen Fintecnan osuutta Italstradesta voidaan pitää väliaikaisena ratkaisuna, jonka tarkoituksena on IRIn pääoman suojeleminen takuiden osalta ostajan mahdollisilta laiminlyönneiltä suurten nopeuksien rataverkkoa koskevan hankkeen yhteydessä.

([1]) Ks. perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltaminen valtion viranomaisten osuuteen yritysten pääomasta, tiedote EY 9-1984, 3.2 kohta.

Näin ollen päätöksen 95/524/EY 1 artiklan 3 kohdassa säädetty edellytys täyttyy siitä huolimatta, että Fintecna omistaa edelleen 51 prosenttia Italstradesta. Yrityksen myynnin viivästyminen on aiheutunut Fintecnasta riippumattomista syistä (suurten nopeuksien rataverkkoa koskevan hankkeen urakkaan liittyvä lauseke). Fintecna on omien mahdollisuuksien rajoissa pyrkinyt yksityistämään Italstraden mahdollisimman nopeasti. Voidaan katsoa, että tämä tavoite on saavutettu myyntisopimuksen lausekkeiden perusteella sekä sen vuoksi, että Italian viranomaiset ovat sitoutuneet saattamaan jäljellä olevan osuuden myynnin päätökseen mahdollisimman pian.

Suurten nopeuksien hankkeeseen liittyvien lausekkeiden osalta komissio toteaa, että IRI ja toimeksiantaja TAV neuvottelevat parhaillaan sen lausekkeen poistamiseksi, jossa määrätään, että IRIllä on oltava enemmistöosuus Italstradessa. Komissio katsoo, että näiden neuvottelujen myönteinen lopputulos saattaisi nopeuttaa Italstraden koko pääoman virallista siirtymistä Astaldille.

iii) Kielto käyttää Fintecnan myynnistä saatuja tuloja vaikeuksissa olevien yritysten tukemiseksi, ja

iv) kielto myöntää uutta tukea yksityistämisen yhteydessä.

Sen määrittämiseksi, onko Fintecna noudattanut päätöksen 1 artiklan 4 ja 5 kohdan edellytyksiä ja erityisesti lisätukea koskevaa kieltoa on ensin tutkittava, voidaanko Italstradelle vuoden 1994 jälkeen myönnettyä tukea pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan perusteella markkinaedellytysten mukaisena sijoituksena vai valtiontukena.

Voidakseen selvittää, onko valtion ja julkisten yritysten taloudellisissa yhteyksissä kyse 92 artiklassa tarkoitetusta tuesta, komissio tarkastelee rahavirtoja niin sanotun markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukaisesti. Tässä kyseessä olevassa tapauksessa on selvitettävä, ovatko myönnetyt varat julkisia varoja ja onko ne myönnetty mainitun periaatteen mukaisesti.

Iritecnaa koskevan suunnitelman mukaan Italstrade siirrettiin Fintecnalle, joka on Italian valtiovarainministeriön sataprosenttisesti hallinnassa olevan IRIn kokonaan omistama holdingyhtiö. Italian hallitus nimittää IRIn hallintoneuvoston, joka puolestaan nimittää Fintecnan hallintoneuvoston.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön (erityisesti asiassa C-305/89, Italia v. komissio, 21 päivänä maaliskuuta annettu tuomio) mukaisesti arvioitaessa onko tuki perustamissopimuksen 92 artiklan mukaista valtiontukea, merkitystä ei ole sillä, onko valtio myöntänyt tuen suoraan vai valtion perustaman tai nimittämän yksityisen tai julkisen laitoksen kautta [1]. Vaikka valtio ei suoraan myöntänyt varoja Italstradelle, niiden voidaan siten olettaa olevan julkisia varoja.

Komissio ei voi yhtyä Italian hallituksen huomautuksissa esiintyvään väitteeseen, jonka mukaan Fintecnan siirtämät varat ovat peräisin yrityksen toiminnasta eikä valtiolta. Yrityksen rahavirtojen käyttö kannattamattomaan toimintaan, kuten Italstraden tapauksessa, pienentää yrityksen omistajan (IRI) ja viime kädessä myös valtion voittoa. Fintecna olisi voinut käyttää varojaan voitollisempaan toimintaan, minkä ansiosta IRI ja valtio olisivat saaneet parempaa tuottoa sijoituksestaan.

Koska pienempi tuotto IRIn Fintecnaan tekemästä sijoituksesta merkitsee viime kädessä sitä, että valtio menettää tuloja, voidaan todeta, että Italstradelle myönnetyt varat olivat peräisin valtion varoista, vaikka valtio ei ole myöntänyt niitä suoraan. Tämän vuoksi on määritettävä, noudatettiinko näitä varoja myönnettäessä markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta [2] sen määrittämiseksi, kuuluvatko ne perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa määrätyn kiellon soveltamisalaan.

Tämän periaatteen mukaan valtion ja julkisten yritysten väliseen rahoitustapahtumaan sisältyy tukea, jos tavanomaisten markkinaedellytysten mukaisesti toimiva yksityinen sijoittaja ei tekisi kyseistä sijoitusta. Pääomansijoitukseen voidaan olettaa sisältyvän valtion tukea erityisesti, kun yrityksen rahoitusaseman ja velkaantuneisuuden perusteella sijoitetusta pääomasta ei voida olettaa saatavan tavanomaista tuottoa (osinkoina tai pääomatuottoina) kohtuullisen ajan kuluessa [3].

Tämän vuoksi taulukossa 2 arvioidaan Italstraden taloudellista ja rahoituksellista asemaa pääoman korottamista edeltävinä vuosina:

Taulukko 2

Italstraden taloudellinen tulos

(miljardia Italian liiraa)

	1993	1994	1995	1996
Nettoliikevaihto	ei saatavilla	245,1	197,3	238,9
Bruttokate	ei saatavilla	(37,5)	18,9 [2]	(2,0)
Nettovoitto (-tappio)	(183,0)	(19,3) [1]	(15,0) [2]	(96)
(Nettovarallisuus)	ei saatavilla	30,0	15,0	32,0

[1] Luvusta vähennetty 186 miljardia liiraa Iritecnan anteeksi antamia velkoja.
[2] Lukuun sisältyy 45,8 miljardia liiraa satunnaisia tuloja, joista 22 miljardia on saatu tytäryhtiöiden omaisuuserien myynnistä Iritecnalle.
Lähde: Italstraden tilinpäätöstiedot.

Edellä olevista luvuista ilmenee, että Italstrade ei tuottanut voittoa Fintecnan tehdessä pääomasijoituksen. Fintecna siirsi uusia varoja vuonna 1996, vaikka sijoitukselle ei voitu yrityksen taloudellisten tulosten perusteella odottaa kohtuullista tuottoa.

Perustelu, jonka mukaan yrityksen selvitystilaan liittyvät kustannukset olisivat ylittäneet tehtyjen pääomansiirtojen määrän, ei ole myöskään riittävä. Yksityinen sijoittaja olisi markkinaennusteiden huononemisen ja yrityksen tervehdyttämisen mahdottomuuden perusteella asettanut yrityksen selvitystilaan jo paljon ennen vuotta 1996 ja todennäköisesti myös ennen vuotta 1994 välttääkseen kalliit pääomansiirrot ja pienentääkseen selvitystilaan asettamisesta johtuvia kustannuksia.

Näiden seikkojen perusteella Fintecnan vuoden 1994 jälkeen Italstradelle myöntämät varat ovat perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea. Näin ollen päätöksen 95/524/EY 1 artiklan 5 kohdassa säädettyä edellytystä ei ole noudatettu, minkä vuoksi uuden tuen soveltuvuuden lisäksi on tarkasteltava myös päätöksessä hyväksytyn Italstradelle myönnetyn tuen (450 miljardia liiraa) soveltuvuutta.

Se, että myönnetyn tuen kokonaismäärä ei ylitä sallittua enimmäismäärää ei sinänsä riitä päätöksen 95/524/EY säännösten noudattamisen arvioimiseksi. Päätöksen 95/524/EY 1 artiklan 5 kohdassa säädetään nimenomaan, että yksittäisiä yksityistämistoimia ei saa rahoittaa valtion lisätuella. Tämä säännös perustuu tarpeeseen rajoittaa myönnetyn tuen vääristävät vaikutukset mahdollisimman vähäisiksi ja käyttää kaikki myynnistä saadut tulot Iritecna/Fintecna-ryhmittymän

[1] Kok. 1991, s. I-1603, 13 kohta.
[2] Komission tiedonanto jäsenvaltioille perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan sekä komission direktiivin 80/273/ETY 5 artiklan soveltamisesta julkisiin teollisuusyrityksiin EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3, III jakso.
[3] Ks. alaviite 8, 16 kohta.

selvitystilasta aiheutuvien kustannusten pienentämiseen.

Päätöksessä 95/524/EY nimenomaan kielletään valtiontuen myöntäminen näille yrityksille, koska kaikki yksityisten sijoittajien kannalta houkuttelevimmat yritykset oli siirretty Fintecnalle lähinnä myytäväksi ja ainoastaan osittain rakenneuudistuksia varten.

Julkisten yritysten yksityistämistä varten voidaan periaatteessa myöntää valtiontukea joko ostajalle (tapauksissa, joissa myyntihinta ei vastaa markkina-arvoa) tai myytävälle yritykselle, jos myyntisopimuksessa määrätään, että ostajan on jatkettava tiettyä tappiollista toimintaa, josta tavanomaisten markkinaedellytysten mukaisesti toimiva sijoittaja luopuisi.

Italstraden myynti yksityiselle sijoittajalle tapahtui yhteisön sääntöjen mukaisesti. Erityisesti sekä vuoden 1994 menettely (joka sittemmin keskeytettiin) että vuoden 1995 menettely (jonka tuloksena yritys myytiin Astaldille) toteutettiin tarjouskilpailun kautta. Noin 20 sijoittajaa ilmaisi menettelyn aikana alustavan kiinnostuksensa rakennusalalla toimivien Fintecnan yritysten myyntiä kohtaan. Näistä sijoittajista 13 vahvisti kiinnostuksensa ja sai taustamuistion. Tämän jälkeen kolme sijoittajaa valittiin loppukilpailua varten. Lopussa ainoastaan Astaldi esitti sitovan tarjouksen ja pääsi ns. due diligence -vaiheeseen.

Fintecnan soveltaman menettelyn ansiosta kaikki mahdolliset sijoittajat osallistuivat tasavertaisesti myyntiin ja paras tarjous valittiin. Näin ollen komissio voi päätellä, että yritys myytiin markkinahintaan ja että Astaldi ei ole saanut valtiontukea Italstraden ostamista varten.

Myyntisopimuksessa ei määrätä, että ostajan olisi jatkettava jotakin tiettyä tappiollista toimintaa. Näin ollen myyntiehtoihin ei sisälly tukitoimenpiteitä Italstradelle.

Koska on todettu, että Italstradelle vuoden 1994 jälkeen myönnetty tuki on perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea ja näin ollen myös komission päätöksessä 95/524/EY hyväksyttyä, ennen vuotta 1994 myönnettyä tukea on periaattessa pidettävä laittomana, on tutkittava, soveltuuko tuki kokonaisuudessaan yhtenäismarkkinoille.

IV

Tietyt tukimuodot ovat tai niitä voidaan pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltuvina.

Kyseisen artiklan 2 kohtaa sekä 3 kohdan a ja b alakohtaa ei voida soveltaa tarkasteltavina olevien toimenpiteiden luonteen vuoksi. Koska Italstraden toiminta on monimuotoista ja sijoittautunut maantieteellisesti monille alueille ja koska tuella ei ole alueellisia tavoitteita, ainoastaan 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrättyä poikkeusta voidaan soveltaa. Kyseinen kohta liittyy tietyn taloudellisen toiminnan edistämiseen. Erityisesti tukea on sen luonteen vuoksi pidettävä vaikeuksissa olevien yritysten rakenneuudistukseen tarkoitettuna tukena.

Komissio on laatinut tällaista tukea varten vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevat yhteisön suuntaviivat [1], jäljempänä 'yhteisön suuntaviivat'. Käytännössä komissio voi hyväksyä vaikeuksissa olevien yritysten hyväksi tarkoitetut erityistoimenpiteet, jos ne noudattavat seuraavia ehtoja:

i) yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttaminen;

ii) kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estäminen;

iii) tuen suhteuttaminen rakenneuudistuksen kustannuksiin ja siitä saatavaan hyötyyn, mikä tarkoittaa, että tuki on rajoitettava ehdottomasti välttämättömään vähimmäismäärään;

iv) rakenneuudistussuunnitelman toteuttaminen kokonaisuudessaan;

v) suunnitelman toteuttaminen komission valvonnassa ja seurannassa.

Jos kaikki ehdot täytetään, komissio voi katsoa, että tuen vaikutukset eivät ole yhteisön edun vastaisia ja sallia ne perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

Edellä i kohdan osalta Italian viranomaiset olivat jo päätöksen yhteydessä esittäneet rakenneuudistussuunnitelman, jonka tavoitteena oli Italstraden elinkelpoisuuden palauttaminen vuodesta 1995. Yritykselle vuoteen 1994 myönnettyä tukea (450 miljardia liiraa) pidettiin yhteismarkkinoille soveltuvana kyseisen suun-

[1] EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

nitelman ja yhteisön suuntaviivojen perusteella. Italstraden taloudellinen tulos ei kuitenkaan vastannut ennusteita, joten yritys on joutunut turvautumaan edelleen julkiseen tukeen (noin 178 miljardia liiraa).

Komission päätöksessä 95/524/EY hyväksytty Italstraden rakenneuudistussuunnitelma perustui varovaiseen arviointiin yrityksen tilausten määrän kehittymisestä. Tilausten arvo oli 2 377 miljardia liiraa 31 päivänä joulukuuta 1992, mistä määrästä noin 558 miljardia liittyi suurten nopeuksien rataverkkoa koskevan hankkeen tilauksiin. Toimeksiantajan laatiman töiden toteuttamisaikataulun perusteella oli kohtuullista odottaa Italstraden liikevaihdon ja taloudellisen tuloksen kasvavan, kuten taulukossa 3 esitetään.

Taulukko 3

Italstraden tulosennuste

(miljardia Italian liiraa)

	1995	1996	1997
Nettoliikevaihto	503	790	854
Bruttokate	28	35	35
Liiketoiminnan tulos	12	16	15
Nettovoitto (-tappio)	24	26	27

Lähde: Iritecnan rakenneuudistussuunnitelma.

Italian rakennusalan kriisi osoittautui kuitenkin odotettua syvemmäksi, ja suurten nopeuksien rataverkkoa koskevan hankkeen jo sovittujen urakoiden toteuttaminen viivästyi yrityksestä riippumattomista syistä. Tämän vuoksi Italstraden liikevaihto jäi huomattavasti odotettua pienemmäksi, kuten taulukossa 1 esitetään:

— vuonna 1995 liikevaihto oli 197 miljardia liiraa, eli 39 prosenttia ennustetusta määrästä,

— vuonna 1996 se oli 239 miljardia liiraa, eli 30 prosenttia ennustetusta määrästä.

Italstraden liikevaihto on kummassakin tapauksessa sekä vuonna 1994 ollut noin 50 prosenttia vuoden 1992 tulosta pienempi siitäkin huolimatta, että rakennusalan kriisi oli jo tuolloin erittäin syvä. Olisi huomattava, että Italstraden liikevaihto pieneni enemmän kuin muiden samoilla markkinoilla toimivien yritysten liikevaihto. Italstrade reagoi itsestään riippumattomista syistä johtuneen markkinatilanteen huononemiseen toteuttamalla muita rakenneuudistustoimenpiteitä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi.

Yritys laati vuonna 1996 uuden sisäisen rakenneuudistussuunnitelman (taulukko 4), jonka tavoitteena oli toiminnan kannattavuuden palauttaminen. Uusi suunnitelma perustuu päätöksessä hyväksyttyyn suunnitelmaan, mutta lisäksi sillä pyritään muun muassa alentamaan rakenteellisia ulkoisia kustannuksia sekä käynnistämään vähitellen suurten nopeuksien rataverkon toiminta uudelleen.

Taulukko 4

Italstraden tulosennuste 1998–2000

(miljardia Italian liiraa)

	1998	1999	2000
Nettoliikevaihto	370	400	453
Bruttokate	21	28,5	31
Rakennekustannukset	– 15	– 15	– 16
Nettovoitto (-tappio)	6	7,5	9,5

Lähde: Italstraden rakenneuudistussuunnitelma 1998–2000.

Riittävän kannattavuuden säilyttämiseksi myös siinä tapauksessa, että liikevaihto osoittautuu ennustettua huomattavasti alhaisemmaksi, erityisesti rakenteelliset kustannukset aiotaan pitää tasolla, joka on 25 prosenttia suunniteltua alhaisempi.

Italstraden nettovoitto on 2 prosenttia tuloista kyseisenä ajanjaksona, vaikka tuotantotaso on alle 50 prosenttia Iritecnan vuoden 1996 suunnitelmassa esitetystä. Tämä on mahdollista rakenteellisten kustannusten lisäleikkausten ansiosta, jotka toteutetaan vähentämällä yrityksen pääkonttorin henkilöstön määrää ja uudistamalla tuotantomenetelmien rakenteet.

Yritys on vuonna 1996 tehnyt tappiota sekä tuotannon että nettotuloksen osalta. Liiketoiminnan tappioiden määrä alkoi kuitenkin laskea jo samana vuonna, mikä merkitsi yrityksen kilpailukyvyn paranemista yrityksen itse toteuttamien toimien ansiosta. Tämä suuntaus jatkui vuonna 1997, kuten ilmenee myönteisestä tuloksesta sekä bruttokatteen että nettovoiton osalta.

Italstrade toteutti erityisesti vuosina 1996–1997 ylimääräisiä rakenneuudistustoimenpiteitä komission päätöksessä hyväksytyssä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi, minkä ansiosta se saavuttaa riittävän kannattavuustason markkinatilanteen odottamattomasta huononemisesta huolimatta. Tämän lisäksi olisi huomattava, että pitkän aikavälin kannattavuustason turvaaminen on tapahtunut sisäisten järkeistämistoimenpiteiden (muun muassa kapasiteetin pie-

nentäminen) eikä myönteisten markkinaennusteiden ansiosta.

Näin ollen voidaan katsoa, että ensimmäinen rakenneuudistustuen hyväksymisedellytyksistä on täytetty.

Tässä yhteydessä komissio toteaa, että yritys on myyty yksityiselle sijoittajalle ja että sopimuksessa määrättyjen mekanismien ansiosta valtio ei joudu vastaamaan Italstraden mahdollisista tulevista tappioista. Tämän lisäksi hallitseva osakkeenomistaja on yksityinen sijoittaja (katso III jakson ii kohta), mikä takaa luottamuksen Italstraden kannattavuusnäkymiin.

Yritykselle myönnetty tuki ei saa vääristää kilpailua, kuten edellä ii kohdassa mainitaan. Periaatteessa yrityksille suunnattu valtiontuki vääristää aina vapaata kilpailua, koska tuen saaja on edullisemmassa taloudellisessa asemassa kilpailijoihin verrattuna. Tämän vuoksi nämä vaikutukset on tasapainotettava pienentämällä tuotantokapasiteettia erityisesti aloilla, joilla esiintyy huomattavaa ylikapasiteettia, kuten rakennusalalla.

Tässä nimenomaisessa tapauksessa komission päätöksessä hyväksyttyyn suunnitelmaan sisältyi tuotantokapasiteetin huomattava pienentäminen. Rakennusalan yritysten tuotantokapasiteetti muodostuu pääasiassa niin suunnitteluun kuin toteutukseen osallistuvasta työvoimasta. Näiden työntekijäryhmien sekä tuotannon huomattava vähentyminen osoitti päätöksen tekemisen aikana, että yrityksen markkinaosuus oli pienentynyt huomattavasti. Komissio oli sen vuoksi katsonut, että Italstradelle 31 päivään joulukuuta 1994 myönnetty tuki täytti rakenneuudistustuelle asetetut edellytykset.

Italstrade on saanut uutta tukea päätöksen 95/524/EY tekemisen jälkeen, minkä vuoksi on arvioitava, vaikuttaako tämä uusi tuki yhteisön sisäiseen kauppaan yhteisön edun vastaisella tavalla. On siten selvitettävä, onko yritys voinut käyttää näitä varoja sellaisen kaupallisen toiminnan rahoittamiseksi, jonka ansiosta se voi kasvattaa markkinaosuuttaan sellaisten kilpailijoiden kustannuksella, jotka eivät ole saaneet tukea.

Kuten edellä todetaan, Italstrade vähensi vuosina 1995–1997 henkilöstöään ja näin ollen myös tuotantokapasiteettiaan yli sen, mikä sopimuksessa esitettiin.

Komissio oli myös katsonut, että rakenneuudistussuunnitelmassa esitetty liikevaihdon kehitys (katso taulukko 3) ei vaikuta kauppaan yhteisön edun vastaisella tavalla. Italstraden liikevaihdon taso on kyseisinä vuosina ollut noin 30 prosenttia suunnitelmassa esitetystä tasosta, ja tilausten kehittyminen on ollut sitäkin hitaampaa, kuten taulukosta 5 ilmenee.

Taulukko 5

Italstraden liikevaihdon ja tilausten kehitys

	1993	1994	1995	1996	1997
Nettoliikevaihto	660	245	197	239	370
Tilaukset	1 653	1 284	1 256	1 077	1 036
Suurten nopeuksien rataverkkoa koskevan hankkeen tilaukset	558	530	480	380	ei saatavilla

Lähde: Italstraden tilinpäätöstiedot.

Edellä esitetyistä luvuista ilmenee, että Italstraden kilpailutoiminta maailmanmarkkinoilla on vähentynyt asteittain yrityksen rakenneuudistuksen vuoksi. Päätöksessä hyväksytyn rakenneuudistussuunnitelman mukaan tilausten hankinnan olisi jokaisena suunnitelmaan kuuluvana vuonna pitänyt pysyä samalla tasolla kuin liikevaihto. Kyseistä tuotanto- ja tilaustasoa pidettiin yhteismarkkinoille soveltuvana yrityksen toteuttamien huomattavien rakenneuudistusponnistelujen perusteella.

Vaikka liikevaihto pieneni noin 70 prosentilla suunnitelmassa esitetystä tasosta, Italstraden tilausten määrä on laskenut noin 40 prosenttia verrattuna 31 päivään joulukuuta 1993. Yritys on näin ollen rajoittanut asianomaisilla markkinoilla harjoittamaansa toimintaa suuremmassa määrin, kuin Iritecnaa koskevassa suunnitelmassa esitettiin. Tämän vuoksi Italstraden kilpailutilanne ei vaikuta kauppaan yhteisen edun vastaisella tavalla.

Jotta valtion tukea voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana, se on rajoitettava, kuten iii kohdassa todetaan, ehdottomasti välttämättömään vähimmäismäärään, joka on tarpeen taloudellisen tervehdyttämisen toteuttamiseksi, minkä lisäksi sitä ei voi käyttää aggressiivisten liiketoimintatapojen rahoittamiseen kuin siinä määrin, mikä on tarpeen yrityksen kannattavuuden palauttamiseksi.

Italian hallituksen toimittamista tiedoista ilmenee, että Fintecnan Italstradelle myöntämät varat olivat tarpeen

erityisesti omaisuuserien arvon laskemisesta aiheutuvien tappioiden ja tuotantokapasiteetin vähentämiseen (henkilökunnan karsiminen) liittyvien kustannusten kattamiseksi. Fintecna on myyntimenettelyn viivästyttyä ja vastatakseen markkinaennusteiden odottamattomaan huononemiseen rahoittanut uusia rakenneuudistustoimenpiteitä, jotka eivät sisältyneet Iritecnaa koskevaan suunnitelmaan.

Näin ollen komissio katsoo, että myönnetty tuki ei ole lisännyt yrityksen maksuvalmiutta rakenneuudistukseen nähden suhteettomasti, mikä olisi antanut Italstradelle mahdollisuuden rahoittaa agressiivisia liiketoimintatapoja tai toteuttaa rakenneuudistuksen kannalta tarpeettomia sijoituksia.

Tämän lisäksi komissio toteaa, että Italstrade ei saa verohyvitystä Fintecnalta saaduilla varoilla katetusta tappiosta.

Edunsaaja osallistuu merkittävästi rakenneuudistuksen rahoittamiseen, koska kumpikin osakas vastaa mahdollisista tulevista kustannuksista oman osuutensa perusteella siihen saakka, kun jäljellä oleva 51 prosenttia Italstradesta siirtyy lopullisesti.

Italian hallituksen on toimitettava säännöllisin väliajoin kertomukset yksityistämismenettelyn edistymisestä ja Italstradelle laaditun rakenneuudistussuunnitelman toteuttamisesta.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Italstrade SpA:lle, jäljempänä 'Italstrade', vuosina 1991–1993 pääomankorotuksena myönnetty yhteensä 178 miljardin Italian liiran (78 miljoonan ecun) tuki sekä ennen vuotta 1994 myönnetty ja komission aikaisemmin hyväksymä 450 miljardin liiran tuki on EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

Tämä tuki täyttää 27 päivänä heinäkuuta 1994 annetun vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistuksen myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen edellytykset. Koska tuki soveltuu yhteismarkkinoille, siihen ei näin ollen EY:n perustamissopimuksen 91 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla sovelleta EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan kieltoa edellyttäen, että 2 artiklaa noudatetaan.

2 artikla

Italian on myytävä Fintecnan hallussa olevat Italstraden osakkeet yksityiselle sijoittajalle myyntisopimuksessa määrättyjen edellytysten ja aikataulun mukaisesti ja erityisesti noudattaen myyntioption käytölle vahvistettua aikataulua.

3 artikla

Tämän päätöksen noudattamisen valvomiseksi yhteistyössä Italian on toimitettava komissiolle puolivuosittain kertomus Italstraden taloudellisesta ja rahoituksellisesta kehityksestä sekä ilmoitettava komissiolle ajoissa Fintecnan omistaman Italstraden loppuosuuden myyntiä koskevista tärkeimmistä toimenpiteistä.

Ensimmäisessä kertomuksessa esitetään Italstraden tulos 30 päivänä kesäkuuta 1998, ja se on toimitettava komissiolle 31 päivään joulukuuta 1998 mennessä.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Italian tasavallalle.

Tehty Brysselissä 16 päivänä syyskuuta 1998.

Komission puolesta

Karel VAN MIERT

Komission jäsen